

Lotte Spreeuwenberg, Mariska van Dam e.a.

ESSAYS OVER
VERLEDEN EN
VERVREEMDING

Onderhuidse verhalen

Met een bijdrage van Abdelkader Benali

ISVW UITGEVERS

Onderhuidse verhalen

ESSAYS OVER VERLEDEN EN VERVREEMDING

Lotte Spreeuwenberg,
Mariska van Dam e.a.

ISVW UITGEVERS

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	7
Fred Ahsmann	
<i>De ander over de ander</i>	11
Abdelkader Benali	
<i>Onderhuidse verhalen</i>	17
Lotte Spreeuwenberg	
<i>Geschiedenis bestaat uit slechte voorbeelden</i>	33
Nicole des Bouvrie	
<i>Over vergeving en racisme</i>	41
Harmen van der Meulen	
<i>Een kwetsbaar besef</i>	53
Eva van Roekel Cordiviola	
<i>Vorbij racisme als culturele erfenis. Nederland & raciaal kapitalisme</i>	63
Lomi Vadeso	

<i>Mijn vreemde schoudera</i>	75
Mariska van Dam	
<i>Spijkers op hoog water</i>	85
Martha Claeys	
<i>Wat daten doet</i>	95
Maïté de Haan	
<i>Politiek van de pijn</i>	101
Julia Alegre Mouslim	
<i>De brug naar inclusiviteit. Waarom hokjesdenken en labels juist vrijheid geven</i>	109
Michael C.	

Voorwoord

Bijzonder verheugd zijn wij, het bestuur van de Vereniging Vrienden van de Internationale School van Wijsbegeerte, dat nu eindelijk het fysieke slotakkoord van de Kitty van der Vliet Essaywedstrijd in de vorm van een fraai boek voor ons ligt. Het verschijnen van *Onderhuidse verhalen* is het startschot voor een platform waarop jonge filosofen zich ook de komende jaren kunnen manifesteren. De wereld van het filosofische essay staat voor hen open.

De Kitty van der Vliet Essaywedstrijd was oorspronkelijk opgezet als onderdeel van het Kitty van der Vliet Symposium. Door de coronaperikelen moesten de geplande symposia helaas geannuleerd worden. Gelukkig was het wel mogelijk om de essaywedstrijden door te laten gaan. Voor de wedstrijden van 2020 en 2022 meldde een verheugend aantal deelnemers zich. Tot onze vreugde zaten daar veel kwalitatief hoogwaardige essays tussen. We kunnen dan ook met tevredenheid vaststellen dat deze essaywedstrijd voorziet in een behoefte. Dat is ook gebleken tijdens de presentatie van de winnende essays van 2020 (Lotte Spreeuwenberg) en 2022 (Mariska van Dam). Het aanwezige publiek was vol lof over deze tot de verbeelding sprekende verhalen. De door de Vrienden van de ISVW beschikbaar gestelde prijs, bestaande uit een trofee en een geldbedrag van 2.500 euro, hebben zij dan ook dik verdiend.

Kitty van der Vliet? Wie was deze persoon? Deze vraag wordt vaak gesteld door mensen die haar niet persoonlijk hebben gekend. Doordat er een essaywedstrijd aan haar naam gekoppeld is, neemt men aan dat zij een heel bijzonder persoon moet zijn geweest. Toch was Kitty van der Vliet niet anders dan de vele andere mensen die zich jaar in, jaar uit laven aan het filosofische gedachtegoed dat de ISVW aanbiedt. Kitty van der Vliet was een betrokken vriendin van de ISVW en bijzonder geïnteresseerd in de filosofie. Ze volgde er gedurende zo'n 25 jaar cursussen. Op 26 maart 2018 is zij op 68-jarige leeftijd overleden. Via haar testament liet zij een omvangrijk legaat na aan de Vrienden van de ISVW, met als doel hiervoor ideële initiatieven op het gebied van de publieksfilosofie te ondersteunen.

Kitty van der Vliet was een van de vele mensen die beseffen dat aansprekende activiteiten op het gebied van de filosofie vaak alleen maar georganiseerd kunnen worden met de ondersteuning van externe donaties. Dat was vroeger zo (het voortbestaan van de unieke ISVW in de afgelopen meer dan honderd jaar is mede mogelijk geweest dankzij bijdragen van betrokken vrienden) en dat is anno 2022 niet anders. Daarom zijn wij als Vrienden van de ISVW blij dat we een grote gemeenschap zijn van bij filosofie betrokken leden. Dankzij de contributies en donaties van onze leden kunnen wij bijzondere initiatieven ondersteunen en mogelijk maken. Kitty van der Vliet was een echte Vriend van de Filosofie. Daarom prijkt haar naam op een essaywedstrijd voor jonge filosofen die ISVW en Vrienden van de ISVW samen organiseren.

De Kitty van der Vliet Essaywedstrijd biedt jonge, aankomende filosofen een platform om zich te manifesteren in de wereld van de filosofie. Deze essaywedstrijd is een

belangrijke aanvulling op het gebied van prijzen voor Nederlandstalige filosofiewerken. Het verschijnen van dit boek, waarin de tien beste essays van de jaren 2020 en 2022 een blijvend podium krijgen, is dan ook een belangrijke mijlpaal. De lezer kan nu zelf kennismaken van hun kwaliteit en belang. Wij bedanken alle jonge filosofen die de moeite hebben genomen om hun hersenspinsels op papier te zetten. Onze dank gaat ook uit naar Abdelkader Benali, wiens lezing over het thema 'Intieme vreemden', die hij tijdens de prijsuitreiking van de winnaars van de essaywedstrijd gaf, we in dit boek mochten opnemen.

Namens het Vriendenbestuur,
Fred Ahsmann (voorzitter)

De ander over de ander

Abdelkader Benali

Voor mij is Levinas de filosoof van de Ander, van mij dus.

Voordat ik Levinas las, hoorde ik over Levinas. Vanaf de boekkaft keek het Gelaat me aan. Ik legde het boek terug. Het was me te esoterisch, onderbouwde ik het gevoel dat ik erbij kreeg. Het Gelaat kroop onder mijn huid, en bezorgde me kriebels – het riep iets op dat ik liever onderdrukte. Wat ik onderdrukte? Het volledige bewustzijn dat de Ander in mij huist. *Too close for comfort*, die Levinas. Daarnaast, wie bouwt er nou een filosofie op ethiek? Het waren de dagen van Heidegger en Co, de volgelingen liepen stampvoetend door de straten, trommelend en uit-zinnig. Dasein! Dasein! Dasein! De teruggeworpenheid op het Zelf = Leven. Over esoterie gesproken, wat ik las van Heidegger maakte geen indruk, om me heen werd gefluisterd dat ik het aan mezelf verplicht was om het indruk te laten maken.

Ik las dat Heidegger een trappetje opklom om bij een jonge studente te zijn. Zij werd zijn Ander. Hij was haar Ander. Zij wist het, hij niet. Had hij het geweten, dan had dat veel gescheeld.

Levinas begrijpt dat het enige wat de mens kan redden

uiteindelijk theologie is – het godsbewijs in het Gelaat van de Ander vinden.

Mijn leven lang word ik verwelkomd, gezien en vaarwel gezegd als de ander. Verwelkomd worden is door een deur gaan en dus per definitie een kader krijgen. Hij kwam binnengestapt. We deden de deur open. Hij ging over de drempel. De plek van ontmoeting is ook de plek van schande. Schande dat we de Ander niet eerder ontvangen hebben. Dat we hem zo lang hebben laten wachten. Dat onze deur niet waardig genoeg was om op te kloppen.

In het halletje werden de jassen opgehangen. Ik ruik nog goed de laarzen, de schoenen die daar stonden. Geur is het binnendringen van de Ander in je; het reukorgaan is het theologische zintuig waardoor de wereld je penetreert. Eerder dan het Gelaat, is de Geur er. De geur brengt werelden in ons. Aan de telefoon kan ik geen gesprek voeren met mijn moeder. Zit ik naast haar, dan ruik ik haar. Dat is het gesprek.

Ik merkte al vroeg dat mijn aanwezigheid werd gevoeld als disruptief. De deur ging open om een vreemdeling binnen te laten. Het wordt nooit meer zoals het was. Herinneringen dragen geuren in zich.

Mijn aanwezigheid prikkelde de menigte een ambassadeur vooruit te sturen om mij welkom te heten als deel van het geheel. Dat ik een voor hen ongewone aanwezigheid was, werd niet onder stoelen of banken gestoken. Verwondering heeft geen taal, het manifesteert zich vooral in stiltes. En stiltes zijn ogen die priemen, staren, observeren, beschouwen. In de ogen lees ik de ambivalentie van de menigte.

Ik begreep van Levinas dat het Anders-zijn voorafgaat

Kunnen we leren van de geschiedenis? Wat verbindt ons, en wat drijft ons uiteen? Deze vragen staan centraal in *Onderhuidse verhalen. Essays over verleden en vervreemding*.

Elf denkers vragen zich in elf persoonlijke verhalen af wat we weten van onze eigen geschiedenis, en hoe we ons beter tot elkaar kunnen verhouden. De geschiedenis wordt immers niet alleen geschreven door overwinnaars, ze wordt ook opgetekend door onderdrukkers. Het is dankzij persoonlijke vertellingen dat we vergeten geschiedenissen aan de vergetelheid kunnen ont-rukken.

Met bijdragen van Abdelkader Benali, Lotte Spreeuwenberg, Nicole des Bouvrie, Harmen van der Meulen, Eva van Roekel Cordiviola, Lomi Vadeso, Mariska van Dam, Martha Claeys, Maïté de Haan, Julia Alegre Mouslim en Michael C.

